

ETH DIARI

Numerò 189
diuendres 20 d'agost 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

MÈS DE 150.000 PERSONES SE MANIFESTEN CONTRA MILOSEVIC

Mès de 150.000 ciutadans sèrbis s'amassèren deuant deth Parlament Federau iugoslau en Belgrad entà protestar contra eth president, Slobodan Milosevic, en ua manifestacion que comencèc entàs 19.20 ores.

Qu'ei eth primèr viatge qu'era oposicion sèrbia s'acorropè en un acte d'ença deth començament dera actuau campanha contra Milosevic, en tot que se multipliquen es rumors sus ues possibles eleccions anticipades en Sèrbia.

Era majoritat des partits dera oposicion, entre es quaus se tròbe era coalicion Aliança entàs Cambis (SZP), anoncièren era sua assisténcia entar acte convocat per iniciativa deth G-17 (grop d'economistes independents sèrbis).

Un des líders dera oposicion, Zoran Djindjic, president deth Partit Democratic (DS), que domine era Aliança, estimèc que lèu 200.000 personas aurièn de participar ena assemblèa, organizada

deuant deth Parlament Federau, en plen centre de Belgrad. Se tracte d'ua "amassada de supòrt ath pacte entara estabilitat de Sèrbia", un document deth G-17 que prepausa era formacion d'un govèrn sèrbi de transicion. Aquest govèrn serie format sonque per expèrtes e premanirre en pògui mesi era celebracion d'eleccions anticipades. Pendent aquest periòde de transicion toti es partits politics demorarien ath marge deth poder. Es assistenti ara manifestacion revendicauen tanben era dimission de Milosevic e deth sòn regim.

Era trobada ei ua pròva dera capacitat reau de mobilizacion dera fòrça opositora e, entad aquerò, quauqui responsables des partits en Govèrn declarèren qu'eth poder ei dispausat a convocar eleccions auançadas. Es darrères legislatiues en Sèrbia sigueren en 1997. Eth mandat deth Parlament s'acabe en 2001.

LÈU 7.000 MÒRTS, MÈS DE 30.000 HERITS E MILÈRS DE SEPULTADI, DARRÈR BILANÇ DETH TÈRRATREM DE TURQUIA

Er horror deth tèrratrem qu'a afectat Turquia seguís creishent implacable en forma de chiffres. Segontes eth darrèr recompte dera cellula de Crisi deth Govèrn turc, ja son 6.866 es cadavres recuperadi dempús deth seïsme e 33.022 es heridi. Atau madeish, es diaris d'ager parluèn d'entre 30.000 e 35.000 personas entrampades encara

on es autoritats sanitàries temen era aparicion d'epidèmies; en quauqui edificis desruïdi dera vila d'Izmit se pòt sènter encara quauques veus dejós des roeines.

Es equips de rescat contunhen de trabalhar dia e net entà cercar possibles suberviuenti que se poguen trobar dejós des rèstes des bastides; eth porta-

entre es tercums.

Quan més ores passe més amendrissen es esperances de trobar viues as personas enterrades, maugrat eth gran esfòrç des equips de rescat arribadi de diuèrsi païsi deth mon, includit er Estat espanhòl.

Era hortor s'a apropiat des carrèrs de ciutats com Kojeli, Golcuk e Yalova, a

votz der equip soís d'Ajuda entàs desastres, Stefan Kaspar, afirmèc qu'es personas pòden suberviuer enquia cinc dies entre es tercums.

Peth sòn costat, eth ministre d'Ahèrs Estrangèrs turc, Ismail Cem, didec ager que 1.055 expèrtes en sauvament de 19 païsi ja trabalhen sus eth terren, e se ne demore 1.300 mès.

ETH PROFESSORAT D'ARANÉS ENTÀ ADULTS ORGANIZÈC UA JORNADA DE COORDINACION

Organizada pera Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés -era OFEA- deth Conselh Generau d'Aran, i aguec ua trobada en Vielha des professors qu'en tot depèner d'aquest organisme dan classes d'aranés entà adults, tant en Aran e era rèsta de Gasconha, com en Barcelona e Lhèida. Jusèp Loïs Sans, coordinador dera OFEA, siguec eth responsable e animador dera trobada.

Era jornada aguec, peth maitin, ua exposicion sus "Metodologia der ensenhament d'ua segona lengua" a cargue de Conxita Navarro, qu'ei coordinadora des classes de catalan en Lhèida depenentes deth Consorci de Normalizació Lingüística

del Català dera Generalitat de Catalonha.

Pendent era tarde se hec ua session de presentacion tàs mèstres deth programa Meddia Aranés per part de Lisa Escala, e d'ETH DIARI per part deth nòste editor e director.

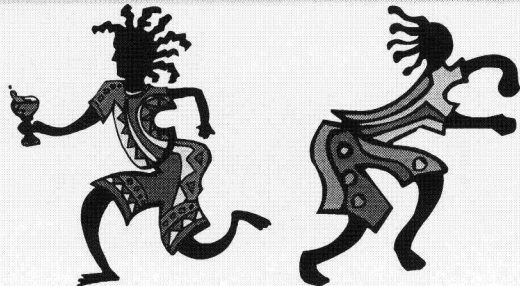
Tanben Manuela Ané, tecnica dera OFEA, expliquèc es futures modificacions dera normatiua der aranés que plan lèu seràn oficials, dempús de passar es tramits academics, politics e administratius corresponenti.

Entà acabar, i aguec un debat sus es experiéncias dera docéncia de cada mèstre e s'establiren questions de coordinacion.

AUÉ, DUSAU NET JOENA TAMB UN CONCÈRT DE SALSÀ

Organizada pera Oficina de Joenessa deth Conselh Generau d'Aran que coordine Àlex Moga, se celebrarà aué era 2au Net Joena tanc un concèrt de salsa a cargue deth grop Unión Latina y sus guayabas.

Com ei d'abitud era entrada serà de franc, e era 'moiguda' començarà entàs 24 ores ena Sala Polivalenta de Vielha.

AGENDA OCCITANA

CONCÈRTS

2au Net Joena, **Concèrt de salsa** tanc Unión Latina; tàs 24.00, ena Sala Polivalenta de Vielha

Concèrt deth cicle **Romanic Musica**, entàs 22.00, ena glèisa de Sant Esteue de Betren

EXPOSICIONS

Exposicion d'**ART FLORAU** de Pepita Caubet, enquiath 29 d'agost, ena Bibliotèca Municipau de Vielha, de 17 a 20 ores.

Exposicion d'**ESCULTURA** de Glòria Corona, enquiath 31 d'agost, ena glèisa de Sant Joan, Arties.

Exposicion, talhèr e venta de **PRODUCTES ARTESANAUS DERA VAL** -husta, flors, ceramica, veire, horratges, patés...-, ena casa Joan-chiquet, Vilamòs, enquiath 31 d'agost (d'11 a 14 e de 17 a 20 ores).

Exposicion **FLORA I FAUNA DELS PIRINEUS**, enquiath 31 d'agost, en Espui-Vall Fosca (Palhars Jussà).

UNIVERSITAT D'OSTIU de Tolosa

Regions e pòbles solidaris, tanc era participacion pera tarde deth conselhèr e deputat José Luis Boya, e ua conferéncia sus "Accions de govèrn ena proteccion d'ua lengua minorizada", a cargue de Jusèp Loïs Sans, coordinador dera OFEA deth Conselh Generau d'Aran.

25au ESCÒLA OCCITANA D'ESTIU (EOE) en Vilanaua d'Òlt 09.00 Corsi d'occitan

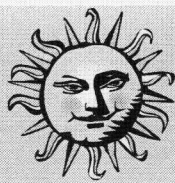
11.00 **Cant, dança e convèrses** interdialectaus

14.00 **Talhèrs**

21.00 **Hèsta occitano-catalana**, concèrt tanc Cap Negre e Artistes de Catalonha

Ath delà d'açò qu'auetz: teatre, cant, dança, libreria e activitats educatiues entara mainadèra ena Escoleta d'Estiu

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU de Prada, enquiath 25 d'agost

CULTURA INFORMACIONAU QU'EI CIVISME INFORMACIONAU

A gvesti dies è agut era oportunitat de liéger er estudi *Literacy Skills for the Knowledge Society*, elaborat pera OCDE a partir des donades der International Adult Literacy Survey, ua enquèsta sus es abilitats informacionaus des ciutadans de 7 païsi dera OCDE (entre es quaus non i figure Espanha). Qué s'enten aciú per cultura informacionau (*literacy skills*)? Donc s'enten com "era abilitat d'entèner e emplegar informacion imprimida enes activitats diadèras, en casa, en trabalh, e enes actes sociaus, entà pr'amor de complir es objectius d'un, e de desvolopar eth coneishement e eth potenciu d'un madeish" (p. 14).

Non presentaram pas aciú es detalhs dera enquèsta; sonque didé-vos qu'es enquestadi auien de passar ues pròves de "desvolopament informacionau" (*literacy performance*), o sigue, qu'auien de trobar, distingir o interpretar informacion en un materiau que se les presentaue, com, per exemple, eth huelheton d'un medicament, un mapa d'ua ciutat, un grafic tamb donades economicas, eca. Se definic tres tipus de trabalh: comprenença de pròsa (entèner un tèxte: *prose literacy*), comprensió de document (trobar informacion en un document: *document literacy*), e comprensió quantitativa (aplicacions basiques de matematiquas: *quantitative literacy*). En cada ua d'aguestes categories se definiren 5 nivèus de trabalh. Atau, entà cada enquestat ère possible determinar en quin nivèu se trobaue enes tres tipus definidi de desvolopament informacionau.

Er estudi ei plen de donades, e permet hè-se ua idea des diferéncias entre païsi, entad açò qu'ei cultura informacionau, e auance quauques rasons d'aqueres diferéncias.

Dilhèu era conclusion mès importanta ei qu'entre eth 25 e eth 50% dera poblacion des païsi dera enquèsta non arribe ath lindau de cultura informacionau (*literacy skills*) considerat com eth minim de besonh entà poder respòner as exigéncias dera societat modèrna. Eth país tamb eth mielhòr nivèu miei, enes tres tipus de trabalh, qu'ei Suècia.

Er estudi tanben dèishe veir que i a ua relacion dirècta entre es ans d'escolarizacion (*educational attainment*) e era capacitat de desvolopament informacionau (*literacy performance*). O sigue, qu'a mès educacion, mès cultura informacionau. I a, totun açò, diferéncias remarcables entre es diuèrsi païsi consideradi en estudi: ciutadans de despáriers païsi tamb eth madeish nivèu educatiu presenten nivèus diferents de trabalh informacionau ena enquèsta.

E un des grafics mòstre quauquarren plan interessant (e, en cèrta manèra, dejà coneishut): qu'es nivèus miei de desvolopament arrenhudi pes persones mès 'educades' des diuèrsi païsi non son pas massa despáriers entre eri, en tot qu'òc que ne son es nivèus miei des persones tamb mens ans d'educacion. O sigue, era principau diferéncia, entad açò qu'ei cultura informacionau, entre es païsi se tròbe ena diferéncia de desvolopament informacionau des ciutadans tamb menor escolarizacion. I a païsi, com Suècia, a on es classes mens escolarizadas presenten nivèus de desvolopament informacionau plan

parièrs as qu'arthenhen es classes tamb mès ans d'educacion d'auit païsi, com Polònia. Ena existéncia d'ua basa de ciutadans ben educadi podem trapar eth quichaclau der exit d'un país en aguesta era dera informacion. Per aquerò, eth desvolopament de politiquas entara formacion d'aguesta massa de ciutadans qu'ei fonamentau.

Era relacion dirècta entre ans d'escolarizacion e desvolopament informacionau non empedegue que ciutadans tamb pògui ans d'escolarizacion arthenhen en quauquai païsi

que, qu'a mès educacion, mès salari. Qu'açò sigue atau pòt èster per dues rasons: prumèra, perque ua màger educacion balhe era qualificacion entà accedir a determinadi lòcs mielhòr retribuïdi (qu'eth títol sigue ua restriccion d'entrada de candidats). E, dusau, perque ua màger educacion permet pressuposar un nivèu superior de coneishements e d'abilitats (çò qu'era experiéncia mos ditz que non ei exactament cèrt).

En madeish orde individuau, mès tanben tamb implicacions sociaus, er estudi mòstre

nauti nivèus de desvolopament informacionau. Ei eth cas de païsi com Suècia, Alemanha o es Païsi Baishi. Aquerò pòt indicar era importància qu'an es esquèmas de formacion contunhada entà adults en aguesti païsi. O sigue, qu'era educacion amie entà ua màger cultura informacionau, maugrat qu'aguesta non ei pas era unica rota possible.

Es joeni mòstren, coma mieja e en toti es païsi, màgers nivèus de desvolopament informacionau qu'era gent mès grana, çò qu'ei logic pr'amor qu'an agut fòrça mès ans d'escolarizacion. Mès qu'era escòla non ac ei pas tot. Era influéncia des pairs en desvolopament deth trabalh informacionau des hilhs tanben resulte clara ena enquèsta. Pairs tamb mès cultura an hilhs tamb mès cultura. Joeni tamb eth madeish nivèu educatiu presenten nivèus despáriers de desvolopament informacionau segontes era sua basa culturau (e, amassa tamb tot açò, eth nivèu socioeconomic des pairs).

Enquia ara non s'a plantejat per qué resulte tan important eth desvolopament informacionau. Aguest tèma ei tractat ena següenta part der estudi. En nivèu des individus, era principau conclusion ei qu'en toti es païsi i a ua relacion dirècta entre eth nivèu educatiu arrenhut e eth nivèu salariu en trabalh. O si-

que persones tamb màger nivèu de desvolopament informacionau presenten mens incidéncia de desocupacion. O sigue, qu'a mès cultura informacionau, mens possibilitats de caumatge. De hèt, aguestes donades dilhèu mos diden qu'a mès cultura informacionau mès capacitat entà adaptà-se, entà aprèner, entà respòner as reptes de cambi en trabalh. A mendra cultura informacionau, mens capacitat d'aprendissatge e d'adaptacion. Enes joeni, a mens educacion mès desocupacion. Açò qu'ei vedible.

I a ua auta part der estudi dedicada ar aprendissatge contunhat (*lifelong learning*). En aguest punt s'incidís ena importància des inversions des empreses ena educacion e formacion des sòns emplegats. E se ditz qu'er exit der esfòrc que hè un emplegat entà aprèner causes naues non depen sonque deth sòn nivèu d'estimul, senon tanben dera exigéncia deth sòn lòc de trabalh. En d'autes paraules, s'eth trabalh non t'exigís desvolopar es tues abilitats, quin estimul as entà aumentà-les? S'era empresa demore des sòns emplegats qu'actúen coma robòts sense idees, entà qué servis educà-les?

Un aute problèma enes empreses ei que son justament es persones tamb mès naut nivèu educatiu (professionaus, tecnicos e directius)

es mès dispasades a participar en esquèmas formatius, quan qui mès ac aurie de besonh son es persones tamb un nivèu mès baish.

Que i a fòrça conclusions qu'aciú non podem pas resumir.

Er estudi resulte fòrça practic, perque dèishe clara era relacion entre educacion e desvolopament informacionau, e mòstre que i a diferéncias importantes entre es païsi entad açò qu'ei eth nivèu de cultura informacionau des sòns ciutadans. En aguesta diferéncia se basará, ath mèn vejaire, era diuèrsa sòrt des païsi ena aventura dera societat dera informacion. Païsi tamb ciutadans mès cultes informacionaument auràn mès possibilitats d'exit, çò que vò dider que les poderàn aufrir un nivèu de vida adequat. E çò de madeish s'aplique enes empreses: assegura-te qu'es tòns emplegadi volguen aprèner, e hè possible qu'aprenghen, que sàpien cercar, manejar e espleitar idees entà generar nauis productes e servicis. Tota ua agenda entàs pròplèus dètz ans...

Entà arrenhe-c que cau entèner -com tanben ditz er estudi- qu'era cultura informacionau -qu'aprèner- ei un ahèr de toti (*literacy is everyone's concern*). Entad aquerò, dilhèu cau passar d'un enfocament en 'analfabetisme' informacionau (enfocament per passiu) entà un en 'alfabetisme' informacionau (enfocament per actiu).

Pòt semblar que se tracte de çò de madeish, mès non ac ei pas. Darrèr d'açò que i a ua question d'accent: de 'combàter' un mau (analfabetisme), a premòir un ben (alfabetisme). Perque ua des conclusions der estudi ei que, maugrat qu'ei cèrt que se pòt definir politiquas entà aumentar era cultura informacionau des ciutadans, resulte mès important desvolopar ua cultura sociau der aprendissatge. Tamb aquerò se vò dider qu'es ciutadans entenguen qu'aprèner permanentament ei fonamentau, tant entara mielhòra (o mantienement) der estatus sociau de cadun, com entà assegurar es condicions optimes de benestar ena societat. Era 'despena' educatiua que la cau veir, per tant, coma 'inversion' educatiua, tant a nivèu personau, organizacionau, coma nacionau.

Ei coma se siguesse de besonh un nau tipe de civisme, eth civisme informacionau: toti comprometudi en generar mielhòr informacion, en facilitar era sua localizacion, en ensenhar a entenè-la, en èster exigents entad açò que tanh ara sua qualitat, eca. Era societat comprometuda tamb eth coneishement. Eth coneishement coma valor sociau.

E en açò toti qu'auem ua responsabilitat. E ei que s'un vò qu'era sua ciutat estigue lèmpia non a de demorar a que passen es escampaires: eth madeish a de començar a arremassar es papèrs que se tròbe. Dera madeisha manèra qu'era lèmpia ei un ahèr de toti, eth respècte entath coneishement coma valor personau e economic tanben ac serà plan lèu.

Alfons Cornella

ESADE Barcelona
Quaderns Digitals

Implica-te ena aventura d'assolidar era premsa ena nòsta lengua!

ETH DIARI

HÈ-TE SOSCRIPTOR

ER ARANÉS QU'EI PATRIMÒNI DE TOTI

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici / Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.